

СТАНОВИЩЕ

По кандидатурата за Професор по направление

2.3. Философия за нуждите на секция „Религия, вяръвания, светоглед”

(Държавен вестник, бр. 91, 24.11.2015 г.)

на Доц., дфн Стефан Пенев

От проф. дфн Сергей Герджиков

Кандидатът представя за конкурса две монографии и 16 студии и статии.

Монография: *Диалектическият логос на религията: Религиозната философия на абраамическите религии*. С: ИК „Пропелер”, 2015.

Монография: *Мистерии на юдаизма и християнството: Религия–личност–общество*. С: ИК „Пропелер”, 2015.

Студия „Гегел, тринитарна проблема, исихазм и некоторые псевдодиалектические интерпретации”.

Други 5 студии и 7 статии.

Представеното от доц. Пенев философско творчество е внушително по обем. То е респектабилно и като съдържание. На философска интерпретация в координатите на Хегеловата диалектика са подложени изключително трудни и важни проблеми на трите световни религии, коренящи се в Юдаизма.

Уважаеми колеги,

В едно такова становище не е възможно да се направи конкретен анализ и още по-малко критика на философски труд. Това оставям на по-компетентните във Философия на религията и на Хегеловата диалектика членове на журито. Но искам да отбележа някои моменти и черти на монографията, които донякъде са характерни и за други съчинения в творческата биография на доц. Стефан Пенев.

На първо място това е мащабната постановка и размаха, който властва както в тази монография, така и в предишни като *Философия на духа. Душа, тяло, Бог и свят* от 1996 г. – труд, който имах удоволствието да прочета. Този изключително широк по обхвата си поглед е възможен благодарение на мощен патос, витален порив и енергия, които движат автора през толкова многообразни и преплетени идеи и проблеми. За мен това е голям риск да се плъзнеш по повърхността, но в изследванията на Пенев е

налице нужната дълбочина. Той просто познава тематиката и проблематиката, в която е потопен от самото начало на своята философска кариера.

Първо следва да се отбележи, че позицията на автора е **строго философска и последователно се разграничава от религиозния дискурс и теологията**. На второ място, изключително интересно и важно е съпоставянето в анализ на философия, религия и наука като светогледи. Религията се интерпретира в контекста на централни традиционни философски теми: битие и познание. Хегеловата триада или диалектически извод се анализира специално като „абсолютно трояко умозаклучение”. Логиката на разгръщане на темата е единна с историята на западната мисъл от Платон до Уайтхед. Забележително е включването на тази съвременна процесуална философия и нейното творческо интерпретиране за целта на изследването.

Но още по-интересно и по-важно е изхождането от корените в юдейския светоглед: еврейската Кабала. Изследването покрива и православната традиция като философски определена. Изследването продължава в сферата на културата: взаимоотношенията между светоглед, култ и ценности. Тук намират място традиционни и актуални проблеми като религия–църква, юдаизъм–християнство, църкви и ереси, общества като масонството и секти.

Дотук сякаш е завършен един изследователски проект, при това мащабен. Но авторът ни води още по-дълбоко в древните връзки между големи култури и търси генезиса и връзките на юдаизма с Месопотамия и Египет. В тази канава е генезиса на световните религии християнство и ислям с техните централни доктрини.

Следва най-дълбокия концептуален пласт: юдейският мироглед в огромната тема тяло-душа-дух. В заключение авторът се фокусира върху диалектичното умозаклучение като обяснителен принцип.

В този монография авторът следва един голям изследователски проект, който може да се проследи и в предходните монографии: диалектическа спекулативна философия на религията с нейните централни проблеми като душа-тяло-свят и всестранното осветляване на цяла мрежа от проблеми, натрупвани и третиранни в различни сфери на нашата и другите култури.

Така се потвърждава и реализира намерението за едно холистично изследване и обяснение на религията, специфично за доц. Пенев. Приемам за действителни заявените приноси, събрани в ядрото на диалектиката и нейните богати потенци в сферите на историята и философията на различни генетично свързани културни процеси. И тук идва анализът на историческите линии на предаване, развиване и

трансформации на древния юдейски светоглед. Стига се до самата съвременност, преминавайки през ред важни идеи и мислители: Платон и платонистите, Аристотел – Маймонид- Тома Аквински, модерните западни философи и специално Хегел, съвременните неохегелиански и процесуални философи като Мактагарт и Уайтхед.

Приемам заявления принос за **концептуално развиване на диалектиката като методология в религиозната философия**. Той е осъществен не като единично и обособено изследване, а като *диалектична процесуална философия на цялото изследване*. Авторът е разработил уникални таблици, чрез които може да се проследи връзката и трансформацията от юдейските концепти през латинската традиция към Хегеловата система на категориите. Още по-интересна е сравнителната таблицата с основните принципи на юдаизма, християнството и исляма.

Авторът защитава идеята за изначалната религиозност на хората, отнесена към Единен Бог (прамонотеизъм) (вж. с. 146-147) Тъй като не съм специалист по Философия на религията, не претендирам да правя компетентен анализ на авторовите постановки, но искам да отбележа, че праисторията на култа е много неясна. Без съмнение Единобожието като вяра в Единен Творец е поне толкова старо, колкото писменостите, т.е. цивилизациите. Но много находки сочат несъмнено култови ритуали и места още от времето на неолита (в българските земи това е ок.6000 г. пр. Хр.). Находките сочат неразличимост между култ към естеството: човека, останалите същества, плодородието, и култ към свръхестественото. Идеята за Създателя, „Демииурга“ трябва да се отнесе към Каменно-медната епоха (5-то хилядолетие преди Христа), когато се развиват занаятите и се специализират майсторите („демиурзите“). Що се отнася до „потопа“, огромни наводнения и изливи между моретата е имало в края на всяка ледникова епоха, а последното размразяване се датира около 10 хил. пр. Хр. Другите големи наводнения не са категорично датирани.

В заключение искам да кажа, че познавам доц. Стефан Пенев още от преди трийсетина години, когато започвахме научната си кариера. През 90-те години той четеше ред спецкурсове в специалност „Философия“. Запознат съм с труда му *Философия на духа*. Стефан е отдаден на своите философски изследвания и има гражданска позиция. Той е коректен колега, надежден партньор и добър човек.

Неговата академична кариера е също впечатляваща. От октомври 2010 до сега: той е Ръководител на катедра/Зав.секция „Религия, вярвания, светоглед“ в ИИОЗ-БАН. Професорското научно звание е естествена стъпка в академичното му развитие и е преди всичко *заслужено с оглед на неговите трудове и проведените в тях изследвания*.

Затова като член на научното жури гласувам ЗА предложението да му бъде присъдена академичното звание ПРОФЕСОР по Философия (Философия на религията) в направлението, цитирано по-горе.

С уважение:

Проф. дфн Сергей Герджиков